

Oslo, 30.11.2020

Et blått perspektiv: Innspill til nasjonal handlingsplan for bærekraftsmålene i Norge

Norsk laks er sunn og klimavennlig mat, som vil være en sentral del av fremtidens matforsyning. I Cermaq vet vi at vi kan bli bedre og at vi ikke har alle løsningene ennå, men vi vet også at vår næring kan bidra positivt til å nå mange av bærekraftsmålene, både når det gjelder miljømessige, sosiale og økonomiske mål.

Havpanelets rapporter viser eksempelvis tydelig at havbruksnæringen kan spille en vesentlig rolle i å redusere klimautfordringene i fremtidens matproduksjon, og dermed bidra til at Norge innfrir sine forpliktelser under Paris-avtalen. Samtidig vil en satsing på mer mat fra havet blant annet kunne bidra til økonomisk vekst og arbeidsplasser langs kysten.

Vi er positive til initiativet til å opprette en nasjonal handlingsplan for bærekraftsmålene – og at regjeringen ber om innspill. Under er vårt bidrag til hva handlingsplanen kan inneholde, sett fra et næringsperspektiv med vekt på muligheter og utfordringer i havbruksnæringen.

Med vennlig hilsen

Geir Molvik
CEO
Cermaq Group

Wenche Grønbrekk
Global Head of Sustainability,
Cermaq Group

Felles rammer er viktig for å løfte standarden på tvers av næringer og forvaltning, og gjøre det attraktivt å ta lederskap på bærekraft

- Handlingsplanen bør bidra til at det settes en «norsk standard» og en tydelig visjon på bærekraft, som vil sørge for at norske virksomheter og forvaltning har felles rammer og mål å forholde seg til i sitt arbeid med å bidra til både samfunnsmessig og økonomisk verdiskaping.
- Bærekraftmålene er gode felles mål å trekke sammen mot, og handlingsplanen kan bidra positivt til å sette målene tydeligere på agendaen til norske selskaper.
- Handlingsplanen må ta utgangspunkt i at Norge skal bidra basert på sine naturgitte fortrinn for å nå bærekraftmålene. Norge er velsignet med en av verdens lengste kystlinjer med tilhørende havområder. Dette setter Norge i stand til å bidra betydelig til fremtidens bærekraftige matforsyning til en verden med økende press på minkende landarealer og ferskvannstilgang.
- Regelverk, forvaltningsstruktur og forvaltningspraksis må bygge på dette utgangspunktet, og legge til rette for effektiv utvikling av bærekraftige næringer og verdiskaping i tråd med bærekraftmålene.

Viktige tiltak for at havbruksnæringen kan bidra effektivt til å nå bærekraftmålene

- Laks er en særdeles effektiv fôrutnytter. For at næringen skal kunne vokse på en bærekraftig måte er det nødvendig å frembringe nye fôringredienser som ivaretar biodiversitet og økosystemer. Innovasjon innen fôr representerer både store utfordringer og muligheter. Løsninger vil også gagne øvrig husdyrhold av dyr som er mindre effektive fôrutnyttende enn laks. **Norge bør ta et spesielt ansvar for fôringredienser egnet til fiskeoppdrett.**
- En helhetlig arealplanlegging for sjø- og havområder er nødvendig for å nå bærekraftmålene. Vi må sikre både bevaring og ansvarlig bruk av sjøområdene. Det må derfor etableres praksis for **avsetting av tilstrekkelig areal i våre sjøområder til matproduksjon** samtidig som vi sikrer vern. Slik kan vi ivareta vern og samtidig gi forutsigbarhet for bærekraftig næringsutvikling.
- Dagens produksjon har et begrenset fotavtrykk. Den vekst som er nødvendig for at Norge skal utnytte sine naturgitte ressurser, kan muliggjøres ved at avtrykket per produsert enhet går ned. Her trengs **forskning, innovasjon og incentivordninger for teknologiutvikling som sikrer at Norge er ledende, ikke bare for oppdrett i Norge, men også for eksport til andre regioner/oppdrett av andre arter.**
- I dag har laks som sendes med flyfrakt til fjerne markeder et betydelig fotavtrykk. Her vil **forskning og innovasjon for å utvikle mer miljøvennlig transport** og alternative fraktmetoder kunne bidra til bærekraftige løsninger, for laks og for andre ferskvarer.
- Norsk matproduksjon både i havet og på land skjer i distriktet. For at Norge skal ha bærekraftig matproduksjon, er primærnæringene helt avhengig av flinke folk med relevant utdannelse slik at man raskt kan ta i bruk ny teknologi og beste praksis. **Derfor må det være attraktivt å bo i distriktet, langs kysten og i nord.**
- Havbruksnæringen er en gjennomregulert næring, der komplisert forvaltningsstruktur ofte fører til årelang saksbehandlingstid. Dette forsinker næringen mulighet for positiv utvikling. Reguleringer må også bidra til at det lønner seg å investere bredt i bærekraftstiltak – fra sirkulærøkonomi, til dyrevelferd og påvirkning på økosystemer. Insentiver må være på plass for at det ikke bare er nedsiderisiko som håndteres, men at det drives proaktiv utvikling av løsninger. **Det skal lønne seg for en virksomhet å investere i bærekraft.**

Handlingsplanen bør struktureres rundt noen tydelige prioriteringer

- Handlingsplanen må ta utgangspunkt i at Norge skal bidra basert på sine naturgitte fortrinn, og de områdene som følger av dette. Et sentralt mål bør være å sette en felles norsk ambisjon for bærekraftmålene som helhet, på tvers av virksomheter og sektorer, men med de satsingsområder som Norge naturlig kan utmerke seg på og oppnå betydelige resultater i.

- Norske havnæringer bør inngå som ett av disse satsingsområdene, der anbefalingene fra Havpanelets rapporter tas inn som mål, herunder for shipping, energi og sjømat.
- Handlingsplanen bør videre prioritere områder der Norge har verdensledende kompetanse og teknologi som kan bidra til bærekraftmålene. Havbruk faller naturlig inn under denne kategorien, og teknologi utviklet i norsk laksenæring er ledende internasjonalt. Kunnskapen kan eksporteres til hele verden, og kompetanse og teknologi utviklet i norsk havbruksnæring kan bidra til en mer bærekraftig matproduksjon i havet også utenfor Norges grenser.
- Flere bærekraftsmål kan jobbes med på tvers av næringer. Spesielt klimamålet krever innsats fra mange sektorer, og det ligger store muligheter i et felles klimaløft – et løft som ivaretar Norges forpliktelser under Paris-avtalen og som tilrettelegger for at Norge kan gjøre de nødvendige tilpasningene EUs Green Deal krever innen rimelig tid.
- Handlingsplanen må ha som ambisjon å løfte minimumsstandarden for bærekraft og samfunnsansvar på tvers av bransjer. I tillegg er det viktig at den støtter opp under virksomheters arbeid med å finne forretningsmuligheter som bidrar til bærekraftmålene. For å få til varige løsninger, må det lønne seg å tilby bærekraftige produkter og tjenester.
- Treperti-modellen for innovasjon bør tas inn i handlingsplanen og bygges videre på. En verdikjede-tankegang bør vektlegges, med støtteordninger for innovasjon som retter seg mot samarbeidsprosjekter, som involverer havbruk/næring, offentlige forskningsinstitusjoner og leverandørindustri. Denne modellen har vært en viktig suksessfaktor for bærekraftig utvikling i havbruksnæringen over mange år.

Utdanning, forskning og kunnskapsformidling er sentralt for å bevisstgjøre folk flest og mobilisere bredt

- Bevissthetsbygging og kunnskapsformidling om bærekraftmålene i samfunnet er sentralt for å skape de holdninger og endringer som trengs for å nå målene innen 2030. Handlingsplanen må tilrettelegge for at kunnskapsmiljøer kan bidra til å kommunisere faktabasert kunnskap om bærekraftmålene, herunder norske næringers bidrag til å nå målene.
- Handlingsplanen må oppfordre til innovasjon som bygger på eksisterende teknologi og kunnskap, og som bidrar til å skape tverrfaglige kunnskapsmiljøer. Utviklingen av digital kompetanse og digitale løsninger er sentralt på tvers av sektorer, eksempelvis satsinger som Cermaqs iFarm.
- Utdanning og forskning er sentralt for å nå bærekraftmålene. I denne sammenhengen bør handlingsplanen tilrettelegge for økt samarbeid mellom universiteter og næringslivet for å utvikle god praksis og bygge talenter for fremtiden. Det er mange kunnskapsbedrifter som jobber målrettet med bærekraft, og norske myndigheter må legge til rette for styrket utdanning innen fremtidsrettede næringer og ordninger som bidrar til at studenter kommer raskt ut i praksis.
- Å stagge global oppvarming er den største utfordringen verden må løse. Handlingsplanen må imøtekomme behovet for økt forskning på prioriterte bærekrafttemaer. Et sentralt tema i havbruksnæringen, er eksempelvis forskning på alternative føringredienser nærmere de norske fôrfabrikene, som hensyntar økosystemene.

Samarbeid er en forutsetning for å nå målene

- Samarbeid og innovasjon på tvers av sektorer og interessentgrupper er viktig for å lykkes med å utvikle løsninger for å nå bærekraftmålene. Handlingsplanen må legge til rette for et felles løft – der politikk, forskning og næringsliv trekker i samme retning – for at denne utviklingen kan skje fortere og gjøre Norge ledende på klimavennlig og sunn matproduksjon.
- Handlingsplanen bør oppfordre til samarbeid slik at selskaper kan spille hverandre gode på felles bærekraftsmål, ved å utveksle erfaringer og måle seg mot hverandre.
- Planen bør legge til rette for innovasjon og samarbeid innenfor prioriterte temaer, eksempelvis klimautslipp, biodiversitet og sirkulærøkonomi.

Vi trenger en helhetlig politikk for matproduksjon og felles rapportering på mål

- Havbruk, landbruk og fiskeri er alle sentrale elementer av norsk matproduksjon, og politikken må se på disse helhetlig – da kan vi i felleskap bidra effektivt til bærekraftmålene, eksempelvis klima og helsemål.
- Planen bør derfor bidra til å etablere nasjonale måltall og rapportering slik at alle matprodusenter inklusive leverandørindustri kan vise åpenhet og trekke i samme retning - en type [BarentsWatch](#), et dashboard med nøkkeltall, for norsk matproduksjon som helhet.
- Utfordringer som hele næringen står overfor, kan best løses med å etablere felles, forskningsbaserte mål, og økt kompetanse innen emner som klimaregnskap og livssyklusanalyser.

Distriktperspektivet må ivaretas

- For at kystnæringene og oppdrettsnæringen skal kunne drifte enda mer bærekraftig i fremtiden, mer klimavennlig, teknologismart og forskningsbasert, er vi helt avhengig av flinke folk - så det må være attraktivt å bo i distriktet. Eksempelvis drifter Cermaq kun nord for polarsirkelen i Norge, og vi opplever at mange ønsker å flytte nordover for å jobbe for oss. Handlingsplanen må legge til rette for en fornuftig distriktpolitikk, som oppmuntrer til utdanning og bosetting i Nord-Norge og distriktene - der fremtidsrettede næringer og selskaper som Cermaq kan tilby dem jobb :)
- Handlingsplanen må legge til rette for økt sirkulær økonomi innen havbruk. Vi trenger økt resirkulering av utrangert utstyr lokalt, mindre transport og flere lokale arbeidsplasser innen sirkulær økonomi. Det er ingen som ønsker at plast må transporteres ut av landet for resirkulering. Dette kan vi få til i Nord.
- Det er langt fra Steigen til Paris og transport er det nest største bidraget til laksens klimaavtrykk. Veiene er også tidvis dårlige og utrygge. Infrastruktur for å få varer til markedet er avgjørende og denne bør bygges ut med tanke på en fremtid med klimavennlige alternativer. Det kan være tog eller nullutslippsskip.
- Cermaq har i likhet med andre oppdrettere i flere år jobbet i internasjonale og regionale samarbeid der man i fellesskap er blitt enige om indikatorer vi rapporterer åpent på. Slik spiller vi hverandre gode ved å utveksle erfaringer og måle oss mot hverandre. Denne praksisen kan også overføres til andre næringer, og er noe handlingsplanen kan anbefale som god praksis generelt.